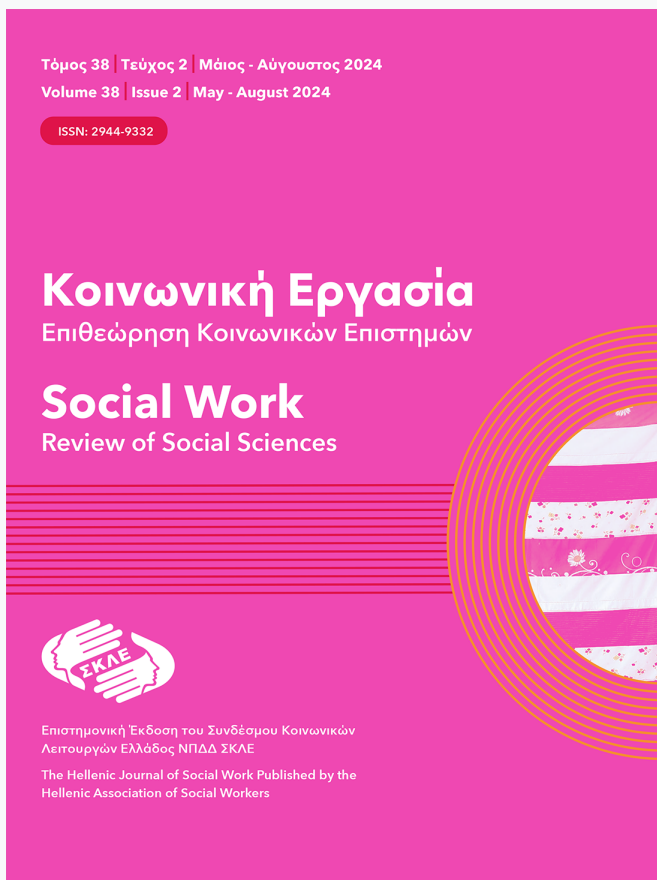

Κοινωνική Εργασία. Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών

Τόμ. 38, Αρ. 2 (2024)

2/2024

Μια συγκριτική προσέγγιση της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ και ετερόφυλες σχέσεις: Ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας

Ερισέλντα Ζερέ, Σεβαστή Χατζηφωτίου

doi: [10.12681/socialwork-rss.38399](https://doi.org/10.12681/socialwork-rss.38399)

Copyright © 2024, Ερισέλντα Ζερέ, Σεβαστή Χατζηφωτίου

Άδεια χρήσης [##plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4/##](https://plugins.generic.pdfFrontPageGenerator.front.license.cc-by-nc-sa4/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ζερέ Ε., & Χατζηφωτίου Σ. (2024). Μια συγκριτική προσέγγιση της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ και ετερόφυλες σχέσεις: Ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας. *Κοινωνική Εργασία. Επιθεώρηση Κοινωνικών Επιστημών*, 38(2), 56–76. <https://doi.org/10.12681/socialwork-rss.38399>

Μια συγκριτική προσέγγιση της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ και ετερόφυλες σχέσεις: Ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας

Ζερέ Ερισέλντα¹, Χατζηφωτίου Σεβαστή²

¹ Κοινωνική Λειτουργός, Υποψήφια Διδασκτορίσα, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

² Καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Φύλου και Ενδοοικογενειακής βίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα βιβλιοανασκοπική μελέτη εστιάζει στο φαινόμενο της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις σε σύγκριση με τις ετερόφυλες σχέσεις. Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα αποτελεί μια έντονα στιγματισμένη, καταπιεσμένη και περιθωριοποιημένη πληθυσμιακή ομάδα. Ως εκ τούτου, επιδιώχθηκε η διερεύνηση των επιπέδων βίας μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙ+ και των ετερόφυλων σχέσεων, των διαφοροποιήσεων που υφίστανται στις μορφές βίας, των εμποδίων στην αναζήτηση βοήθειας, καθώς και των υφιστάμενων παρεμβάσεων της Κοινωνικής Εργασίας. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, πραγματοποιήθηκε δευτερογενής έρευνα σε τρεις βάσεις δεδομένων (PubMed, Scopus και Google Scholar). Επίσης συλλέχτηκαν δεδομένα που ήταν καταχωρημένα στις εκδόσεις Springer Link, Sage Pub, JSTOR. Αρχικά εντοπίστηκαν 214 έγγραφα, εκ των οποίων τελικά συμπεριλήφθηκαν στη μελέτη οι 43, έπειτα από την αξιολόγηση των μελετών βάσει των κριτηρίων επιλογής και απόρριψης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της ανασκόπησης, τα επίπεδα βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις είναι υψηλότερα συγκριτικά με τις ετερόφυλες σχέσεις. Οι μορφές βίας παραμένουν ίδιες, αλλά η διαφοροποίηση έγκεινται στην άσκηση της βίας, η οποία είναι ειδικά εστιασμένη στη ταυτότητα του φύλου και την σεξουαλικότητα του θύματος. Τα συστημικά εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας, συμπεριλαμβανομένου των διακρίσεων, της έλλειψης συμπεριληπτικών υπηρεσιών και του κοινωνικού στίγματος, θέτουν σε αορατότητα την συντροφική βία στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις. Αναφορικά με τον ρόλο και τις παρεμβάσεις των κοινωνικών λειτουργών, η βιβλιογραφία είναι αρκετά περιορισμένη σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Υφίσταται έντονη ανάγκη για μελλοντικές πρωτογενείς έρευνες στο πεδίο της συντροφικής βίας, λαμβάνοντας υπόψη όλους τους σεξουαλικούς προσανατολισμούς και τις ταυτότητες του φύλου, προκειμένου να αναπτυχθούν στοχευμένες παρεμβάσεις στο πεδίο της Κοινωνικής Εργασίας για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Λέξεις-κλειδιά: Συντροφική βία, ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, Κοινωνική Εργασία

Στοιχεία Επικοινωνίας: Ερισέλντα Ζερέ, ezere@sw.duth.gr

Εισαγωγή

Το αρκτικόλεξο ΛΟΑΤΚΙ+ περιλαμβάνει τις λέξεις Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφιφυλόφιλοι, Τρανς, Κουήρ και Ίντερσεξ, δηλαδή περιλαμβάνει ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης και χαρακτηριστικών του φύλου (Παπαθανασίου & Χρηστίδη, 2020). Το σύμβολο της πρόσθεσης στο τέλος του αρκτικόλεξου συμβολίζει όλα τα άτομα που δεν συγκαταλέγουν τον εαυτό τους σε αυτές τις κατηγορίες, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο πόσο ευρύ είναι το φάσμα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας (Carter, 2020). Στην αγγλική γλώσσα, ο όρος αυτός αποδίδεται ως LGBTQI+ (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, Intersex), έχει συμπεριληπτική χροιά και απορρίπτει την ύπαρξη μονάχα δύο κυριάρχων φύλων και την ύπαρξη ενός μόνο σεξουαλικού προσανατολισμού, δηλαδή της ετεροφυλοφιλίας (Lindsey, 2021). Η σύμπραξη όλων των μελών της κοινότητας λειτουργεί ενισχυτικά στην διαμόρφωση πολιτικών συμμαχιών, προκειμένου να αναδειχθούν τα ζητήματα των σεξουαλικών και έμφυλων μειονοτήτων. Συνεπώς, υφίστανται τουλάχιστον τρεις διακριτές κοινότητες, η καθεμία με τις δικές της εξατομικευμένες ανάγκες και προβλήματα (Winfield, 2019).

Η ταυτότητα του φύλου αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του εαυτού του κάθε ατόμου. Αφορά στην εσωτερική αίσθηση σε σχέση με το φύλο, δηλαδή το θηλυκό, το αρσενικό, και τα δύο ή κανένα απ' αυτά, η οποία δεν ταυτίζεται με το φύλο που αποδόθηκε στο άτομο κατά τη διάρκεια της γέννησής του (Morrow, 2006; Soh, 2020). Έτσι, η ταυτότητα του φύλου ορίζεται από το ίδιο το άτομο και αποτελεί μια προσωπική και εσωτερική διαδικασία (Brill & Pepper, 2008). Συχνά, η ταυτότητα του φύλου μπορεί να ταυτίζεται με το βιολογικό φύλο του ατόμου. Όταν υπάρχει αυτή η συμφωνία, τότε το άτομο χαρακτηρίζεται ως σις (cis/cisgender), όπου σύμφωνα με την λατινική προέλευση του προθέματος αυτού μπορεί να μεταφραστεί «στην ίδια μεριά» (Παγάνης, 2020; Carter, 2020; Dalzell & Protos, 2020; Russell & Viggiani, 2018).

Το φάσμα της ταυτότητας του φύλου είναι ιδιαίτερα ποικιλόμορφο. Αυτό αντικατοπτρίζεται στα άτομα που δεν ταυτίζονται με το βιολογικό τους φύλο. Πιο συγκεκριμένα, η εσωτερική αίσθηση αυτών των ατόμων δεν συμφωνεί με τα πρωτογενή και δευτερογενή βιολογικά χαρακτηριστικά τους (Dalzell & Protos, 2020). Τα άτομα που δεν ταυτίζονται με τον αποδοθέν κατά τη γέννηση φύλο τους χαρακτηρίζονται ως τρανς (trans/transgender ή διεμφυλικός/ή/ό). Πρόκειται για έναν όρο-ομπρέλα, ο οποίος περιλαμβάνει μια ευρύτητα και ποικιλομορφία ως προς τον προσδιορισμό της ταυτότητας του φύλου είτε μέσα στο δίπολο άνδρας – γυναίκα (trans men, trans women) είτε εκτός αυτού του δίπολου, δηλαδή non – binary (άτομα που δεν αυτοπροσδιορίζονται μεταξύ του δίπολου θηλυκό – αρσενικό), gender – fluid (ρευστή ταυτότητα φύλου), agender (απουσία ύπαρξης κάποιας ταυτότητας φύλου) και bigender (συνδυασμός ταυτοτήτων φύλου) (Παγάνης, 2020; Dalzell & Protos, 2020).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως για να θεωρηθεί κάποιο άτομο διεμφυλικό, δεν είναι απαραίτητο να έχει υποβληθεί σε επέμβαση επαναπροσδιορισμού του φύλου ή ακόμα και να το επιθυμεί (Parents, Families and Friends of Lesbians and Gays – PFLAG, 2006). Ακόμη, η μη ταύτιση με το βιολογικό φύλο δεν σχετίζεται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό του ατόμου, καθώς τα τρανς άτομα μπορούν να προσδιορίζονται ως ετεροφυλόφιλα, ομοφυλόφιλα, λεσβίες ή αμφιφυλόφιλα (Brill & Pepper, 2008).

Η σεξουαλικότητα αποτελεί όρο-ομπρέλα και είναι μια πολυδιάστατη έννοια, η οποία σχετίζεται με την συμπεριφορά, τις ενέργειες, την επιθυμία, την έλξη και τις σκέψεις (Jolles, 2016). Αποτελεί σημαντική πτυχή της ανθρώπινης φύσης, καθώς πέραν της αναπαραγωγής, ορίζει την σεξουαλική ταυτότητα των ατόμων αλλά και πώς αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους. Έτσι, μέρος της σεξουαλικότητας αποτελούν ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η σεξουαλική ταυτότητα και η σεξουαλική έκφραση (Russell & Viggiani, 2018).

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός αφορά στην σεξουαλική, συναισθηματική ή και ρομαντική έλξη ενός ατόμου προς ένα άλλο ή άλλα άτομα (Crooks et al., 2020). Αυτή η σωματική, ρομαντική και σεξουαλική έλξη, μπορεί να περιλαμβάνει την έλξη από άτομα του ίδιου φύλου (λεσβία, γκέι, ομοφυλόφιλος/ή), του αντίθετου φύλου (ετεροφυλόφιλος/ή, στρέιτ, straight), και των δύο φύλων (αμφιφυλόφιλος/η/ο), ή να υπάρχει έλξη προς παραπάνω από ένα άτομο ή και προς όλα τα άτομα, (pansexual, fluid sexuality) (Russell & Viggiani, 2018). Αναλυτικότερα, ο όρος «λεσβία» αναφέρεται στις γυναίκες οι οποίες έλκονται σεξουαλικά και ρομαντικά από άλλες γυναίκες. Ο όρος «γκέι» ή «ομοφυλόφιλος/ή» αναφέρεται συχνότερα στους άνδρες, αλλά αξιοποιείται και για τις γυναίκες, και αφορά άνδρες που έλκονται ρομαντικά και σεξουαλικά από άτομα του ίδιου φύλου (Morrow, 2006). Οι ανωτέρω όροι περιγράφουν την σεξουαλική και ρομαντική έλξη ανάμεσα στο δίπολο, ενώ οι όροι που αναφέρονται στην έλξη προς δύο ή και περισσότερων ατόμων περιλαμβάνουν τα αμφιφυλόφιλα άτομα (bisexual) και τα πανσέξουαλ άτομα (pansexual). Η αμφισεξουαλικότητα αποτελεί μια συνεχή διαδικασία σε εξέλιξη, η οποία σχετίζεται με την σεξουαλική ή και ρομαντική έλξη ενός ατόμου προς και στα δύο φύλα, όχι απαραίτητα ταυτόχρονα ή και ισότιμα (Morrow, 2006; Underwood & Dailey, 2017; Weber & Heffern, 2008).

Ο όρος συντροφική βία (Intimate Partner Violence) υιοθετήθηκε προκειμένου να αναδειχθεί πως η βία κατά των γυναικών δεν περιορίζεται αποκλειστικά μέσα στο πλαίσιο του έγγαμου βίου. Ως εκ τούτου, το 1999 προτάθηκε η χρήση του συγκεκριμένου όρου, προκειμένου να διαχωριστεί από τις άλλες μορφές οικογενειακής βίας (όπως η παιδική κακοποίηση) και να δοθεί έμφαση στη συγκεκριμένη προβληματική (Nikolaidis & Paranjape, 2009). Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (2019) ορίζει τη συντροφική βία ως συμπεριφορά από τωρινό ή και πρώην σύντροφο, η οποία έχει ως στόχο την πρόκληση βλάβης σε σωματικό, σεξουαλικό ή και ψυχολογικό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του σεξουαλικού καταναγκασμού και της ελεγκτικής συμπεριφοράς.

Η χρήση του όρου «συντροφική βία» δεν υιοθετήθηκε αποκλειστικά για την ανάδειξη της ύπαρξης βίας στις σχέσεις εκτός της επίσημης δέσμευσης, αλλά αποτελεί και έναν συμπεριληπτικό όρο, αναδεικνύοντας την έμφυλη διάσταση της βίας, όπου τόσο οι γυναίκες όσο και οι άνδρες μπορούν να είναι είτε δέκτες είτε δράστες της (Basile & Black, 2011). Έτσι, με το πέρασμα των ετών έγινε κατανοητό πως η συνθήκη αυτή δεν αφορά αποκλειστικά τις ετερόφυλες γυναίκες στα πλαίσια της επίσημης δέσμευσης, αλλά όλα τα άτομα ανεξαρτήτου σεξουαλικού προσανατολισμού, φύλου, επίσημης ή ανεπίσημης δέσμευσης από τωρινούς ή/και πρώην συντρόφους (McHugh & Frieze, 2006). Επομένως, αποτελεί έναν εξελισσόμενο και περισσότερο διευρυμένο όρο, ο οποίος περιλαμβάνει τις σχέσεις έξω από το πλαίσιο της επίσημης δέσμευσης και έξω από το δίπολο της ετεροκανονικότητας (Hollin, 2016).

Παρά το γεγονός ότι η ενδοοικογενειακή βία συνιστά ένα ζήτημα παγκόσμιας υγείας με επιδημιολογικές διαστάσεις, η βία που εκτυλίσσεται μέσα στο φάσμα των ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικών σχέσεων δεν είναι πλήρως κατανοητή και συχνά αγνοείται (Townsend & Kennedy – Bailey, 2021). Οι παραδοσιακές αντιλήψεις που συνοδεύουν τους έμφυλους ρόλους έχουν διαμορφώσει μια σειρά κοινωνικών προκαταλήψεων, οι οποίες επιδρούν αρνητικά στην αντίληψη της ενδοοικογενειακής βίας. Αυτή η συνθήκη οδηγεί στην αγνόηση της βίας και της κακοποίησης μέσα στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις, ενώ συχνά διαμορφώνει τη πεποίθηση πως η βία στις ετερόφυλες σχέσεις είναι περισσότερο σοβαρή και υφίσταται μεγαλύτερη αναγκαιότητα παρέμβασης (Petilli, 2016). Επιπλέον, οι έμφυλοι ρόλοι που επικρατούν στην κοινωνία έχουν δημιουργήσει μια ορισμένη αντίληψη για το ποιο άτομο μπορεί να είναι θύμα ή δράστης βίας στις συντροφικές/συζυγικές σχέσεις. Κατ' αυτό τον τρόπο, η ετεροκανονικότητα και ο ετεροσεξισμός έχουν διαμορφώσει μια συγκεκριμένη στάση της κοινωνίας ως προς την πρόσληψη της βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις (Brown, 2008). Έτσι, η συντροφική βία παραδοσιακά εστιάζει στη βία κατά των γυναικών, αγνοώντας πολλές φορές την ενσωμάτωση των

πληθυσμών που δεν ταυτίζονται με τα κοινωνικά πρότυπα θύμα/δράστης (Walker, 2015).

Μεθοδολογία

Μεθοδολογία αναζήτησης των μελετών

Η παρούσα βιβλιοανασκοπική μελέτη πραγματοποιήθηκε στις βάσεις δεδομένων PubMed, Scopus και Google Scholar. Επίσης συλλέχτηκαν δεδομένα που ήταν καταχωρημένα στις εκδόσεις JSTOR, Sage Pub και Springer Link. Αυτές οι πηγές προσφέρουν ολοκληρωμένη κάλυψη σε διάφορους κλάδους και, ειδικότερα στις κοινωνικές επιστήμες, δίνουν έμφαση σε δημοσιεύσεις που έχουν αξιολογηθεί από κριτές και παρέχουν σύγχρονο περιεχόμενο με τις τελευταίες επιστημονικές εξελίξεις. Για την αναζήτηση των μελετών χρησιμοποιήθηκαν οι εξής λέξεις-κλειδιά: LGBTQ+ Intimate Partner Violence, types of LGBTQ+ IPV, prevalence of IPV in LGBTQ+, barriers to disclosure of LGBTQ+ IPV, social work IPV interventions with LGBTQ+. Οι αντίστοιχες λέξεις – κλειδιά χρησιμοποιήθηκαν και στην ελληνική γλώσσα. Δεν τέθηκε χρονολογικός περιορισμός ως προς το έτος δημοσίευσης των μελετών. Η διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας και η συγγραφή του άρθρου ήταν τρεις μήνες (Μάιος – Ιούλιος, 2024). Πιο συγκεκριμένα, κατά τους μήνες Ιούνιο και Ιούλιο πραγματοποιήθηκε η αναζήτηση, ο εντοπισμός και η αξιολόγηση των μελετών που αξιοποιήθηκαν, ενώ τον Ιούλιο πραγματοποιήθηκε η συγγραφή του άρθρου.

Ερευνητικά ερωτήματα

1. Ποια είναι τα ποσοστά συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις σε σχέση με τις ετερόφυλες;
2. Ποιες μορφές βίας αξιοποιούνται στο πλαίσιο των ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικών σχέσεων;
3. Τι εμπόδια αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας στην αποκάλυψη της βίας;
4. Με ποιους τρόπους μπορούν οι κοινωνικοί λειτουργοί να παρέμβουν για την αντιμετώπιση περιστατικών συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις;

Κριτήρια επιλογής και αποκλεισμού

Ως κριτήρια επιλογής τέθηκαν η αναζήτηση ερευνητικών άρθρων σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και πηγές πληροφόρησης, των οποίων τα άρθρα έχουν αξιολογηθεί από επιτροπές κριτών, είναι αναγνωρισμένα στη διεθνή επιστημονική κοινότητα και έχουν ικανοποιητικό δείκτη απήχησης. Ειδικότερα, η αναζήτηση των ερευνητικών άρθρων αφορά σε ΛΟΑΤΚΙ+ εμπειρίες συντροφικής βίας, ενώ επιμέρους θεματικά πεδία αποτέλεσαν οι μορφές συντροφικής βίας, τα εμπόδια στην αποκάλυψη της συντροφικής βίας και στην αναζήτηση βοήθειας, καθώς και οι παρεμβάσεις της Κοινωνικής Εργασίας για την αντιμετώπιση περιστατικών συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις. Ως κριτήρια απόρριψης τέθηκαν άρθρα τα οποία δεν αναφέρονται σε ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και στα επιμέρους πεδία που ορίστηκαν, άρθρα όπου η πρόσβαση στο πλήρες κείμενο ήταν αδύνατη, άρθρα από χώρες εκτός του δυτικού πολιτισμού, καθώς και άρθρα που είναι γραμμένα σε άλλη γλώσσα πλην της ελληνικής και αγγλικής.

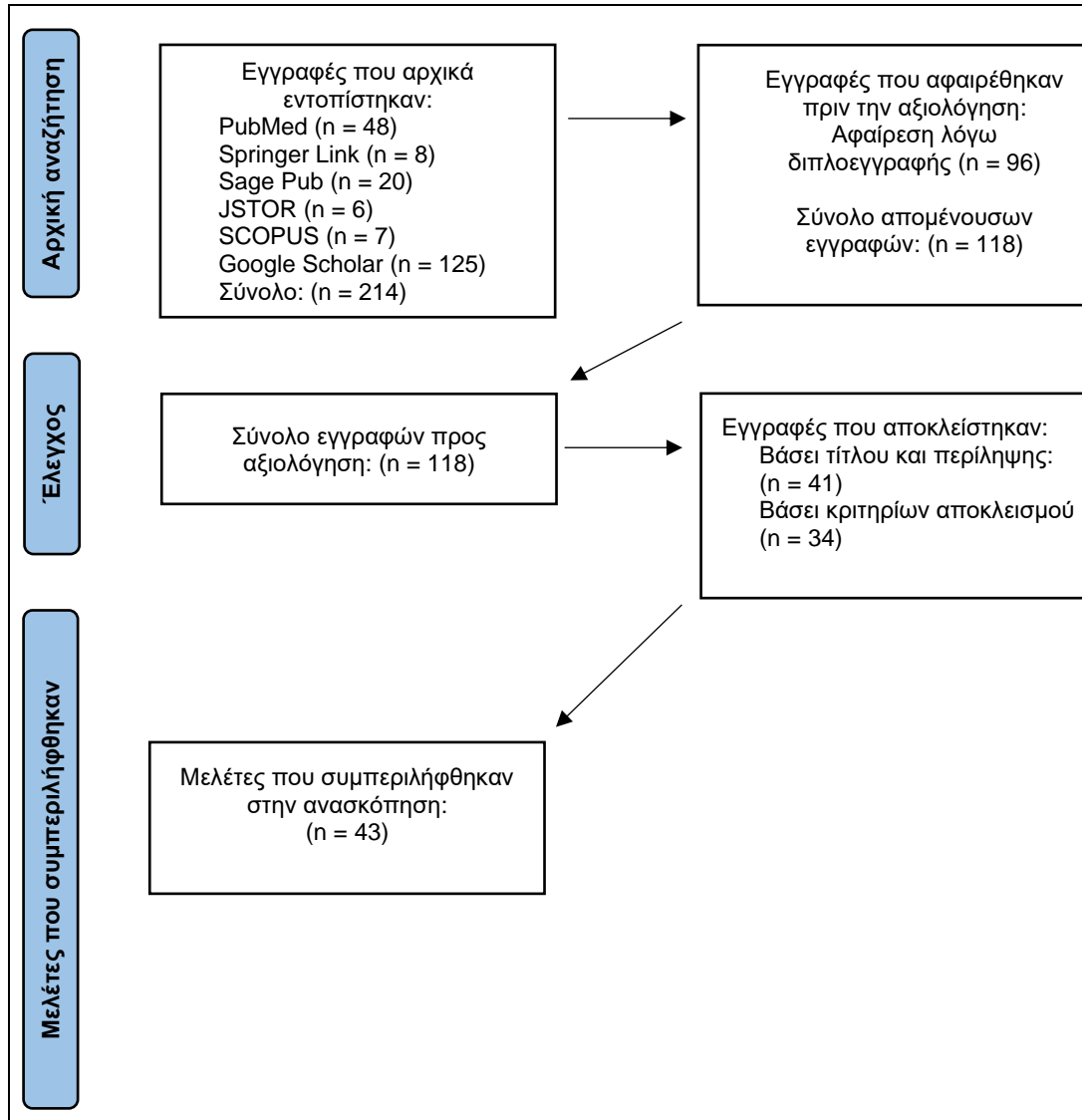
Διαδικασία αναζήτησης των μελετών και ένταξής τους στην ανασκόπηση

Η διαδικασία αναζήτησης των μελετών και ένταξής τους στην ανασκόπηση παρουσιάζεται στο PRISMA διάγραμμα ροής (Πίνακας 1). Αρχικά, εντοπίστηκαν 214 δυνητικές εγγραφές. Εξ' αυτών, αφαιρέθηκαν 96 λόγω διπλοεγγραφής. Έτσι, οι 118 απομένουσες εγγραφές τέθηκαν προς έλεγχο και αξιολόγηση. Συνολικά αποκλείστηκαν 75 εγγραφές. Ειδικότερα, 41 αποκλείστηκαν βάσει του τίτλου και της περιλήψης, και 34 βάσει των κριτηρίων αποκλεισμού που αρχικά τέθηκαν, μετά την ανάγνωση του

πλήρες κείμενου. Οι μελέτες που τελικά συμπεριληφθήκαν στην παρούσα βιβλιογραφική ανασκόπηση ήταν 43.

Πίνακας 1.

Διάγραμμα ροής (PRISMA Flow Diagram)

Αποτελέσματα

Παρακάτω παρουσιάζονται τα ευρήματα της ανασκόπησης σε ξεχωριστές ενότητες με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν. Συγκεκριμένα, οι ενότητες που ακολουθούν αφορούν στον επιπολασμό του φαινομένου της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις σε σύγκριση με τις ετερόφυλες. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στις μορφές βίας και στις διαφορές που υφίστανται μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙ+ και των ετερόφυλων σχέσεων. Ακολουθούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας στην αποκάλυψη της κακοποίησης και στην αναζήτηση βοήθειας. Στην τελευταία ενότητα, παρουσιάζονται τα ευρήματα που αφορούν στις παρεμβάσεις των κοινωνικών

λειτουργιών για την αντιμετώπιση περιστατικών συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις.

Επιπολασμός του φαινομένου της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα είναι πιθανότερο να βιώσουν κακοποίηση σε μια ρομαντική ή σεξουαλική σχέση από ότι τα ετερόφυλα άτομα και τα άτομα που ταυτίζονται με το βιολογικό τους φύλο (Messinger, 2017). Επιπλέον, τα ποσοστά των ερευνών ενδέχεται να είναι ακόμη πιο υψηλά, λόγω του ότι τα άτομα με διαφορετική ταυτότητα φύλου και σεξουαλικότητας είναι λιγότερο πιθανό να αναφέρουν τη βία που βιώνουν (Russell, 2020). Η βιβλιογραφία και η έρευνα αναφορικά με τη συντροφική βία στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις είναι αρκετά πρόσφατες και περιορισμένες σε σχέση με το φαινόμενο της συντροφικής βίας στις ετερόφυλες σχέσεις (Rollè et al., 2018).

Στη διατομεακή έρευνα που διεξήγαγαν οι Harland et al. (2021), με δείγμα 1,136 ασθενών (Τμήμα Επειγόντων Περιστατικών-ΤΕΠ) κατά το χρονικό διάστημα 2015 – 2016, τα ευρήματα έδειξαν πως ο επιπολασμός της συντροφικής βίας ήταν σημαντικά υψηλότερος στις λεσβίες, στους ομοφυλόφιλους, τα αμφιφυλόφιλα και τα διεμφυλικά άτομα σε σχέση με τα ετερόφυλα άτομα. Επιπλέον, σύμφωνα με τα ευρήματα της ίδιας έρευνας, η αναφορά περιστατικών συντροφικής βίας ήταν κατά 63% υψηλότερη στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις σε σύγκριση με τις ετερόφυλες σχέσεις.

Παρόλο που οι έρευνες εστιάζουν όλο και περισσότερο στη συντροφική βία μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, μεγάλη έμφαση δίνεται στον σεξουαλικό προσανατολισμό, σε αντίθεση με την ταυτότητα του φύλου (Langenderfer – Magruder et al., 2016). Σε έρευνα εθνικής εμβέλειας στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το 2010, με 18,049 συμμετέχοντα άτομα, διερευνήθηκε το ποσοστό θυματοποίησης των ατόμων σε συνάρτηση με τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό στο πλαίσιο των συντροφικών τους σχέσεων. Τα ευρήματα της μελέτης έδειξαν πως τα ποσοστά σωματικής βίας, βιασμού και παρακολούθησης ήταν υψηλότερα στις ομόφυλες και αμφιφυλόφιλες σχέσεις των γυναικών και ανδρών, ενώ τα ποσοστά ήταν ακόμη πιο υψηλά αναφορικά με την ψυχολογική βία, συγκριτικά με τις ετερόφυλες σχέσεις (Walters et al., 2013). Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας του Messinger (2010), επιβεβαιώνεται πως η ύπαρξη διαφορετικού σεξουαλικού προσανατολισμού αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο θυματοποίησης στο πλαίσιο της συντροφικής βίας, ενώ παράλληλα τα αυξημένα ποσοστά βίας στις συντροφικές σχέσεις μεταξύ λεσβιών μπορούν να λάβουν την ερμηνεία ότι οι λεσβίες γυναίκες ασκούν σε μεγάλο βαθμό βία στις συντροφικές τους σχέσεις.

Σε έρευνα που διεξήχθη στην Ιταλία με 325 συμμετέχουσες λεσβίες γυναίκες, το 68,9% δήλωσε πως είχε διαπράξει τουλάχιστον μια πράξη ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής κακοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, το 67,7% δήλωσε πως είχε ασκήσει ψυχολογική κακοποίηση, το 14,8% σωματική κακοποίηση και το 14,2% σεξουαλική κακοποίηση (Tognasso et al., 2022). Συνεπώς, παρατηρείται πως οι πράξεις συντροφικής βίας στις ομόφυλες σχέσεις συνιστούν συχνό φαινόμενο, με επικρατούσες μορφές βίας την συναισθηματική και σωματική κακοποίηση και την ελεγκτική συμπεριφορά, ενώ τα ποσοστά βίας είναι αντίστοιχα ή και υψηλότερα σε σχέση με αυτά στις ετερόφυλες σχέσεις (Bolat, 2016).

Αντίστοιχα, σε έρευνα που διεξήχθη στον Καναδά το 1998 με δείγμα 284 ομόφιλους και αμφιφυλόφιλους άνδρες, στις ομόφυλες συντροφικές σχέσεις μεταξύ ανδρών, εντοπίζονται υψηλά ποσοστά ψυχολογικής και σωματικής κακοποίησης, ενώ μέτρια ήταν τα ποσοστά σεξουαλικής κακοποίησης, η οποία λάμβανε χώρα στο πλαίσιο της ψυχολογικής βίας. Το 41% των συμμετεχόντων ανέφερε πως είχαν υποστεί σωματική βία, ενώ το 35% είχε ασκήσει σωματική βία. Σε σχέση με την ψυχολογική κακοποίηση, το 94% ανέφερε πως είχε βιώσει ψυχολογική βία, ενώ το 96% πως είχε ασκήσει ψυχολογική βία (Bartholomew et al., 2008). Μέσα από τα ευρήματα των ερευνών διακρίνεται πως η ψυχολογική κακοποίηση αποτελεί τη πιο συχνή μορφή βίας στις ομόφυλες συντροφικές σχέσεις

(Bartholomew et al., 2008; Bolam, 2016; Walters et al., 2013).

Οι εμπειρίες των ομόφυλων και των αμφιφυλόφιλων ατόμων αναγνωρίζονται συχνότερα σε σχέση με τις εμπειρίες των διεμφυλικών ατόμων, οι οποίες συνεχίζουν να παραβλέπονται τόσο σε κοινωνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο έρευνας (Walker, 2015). Οι έρευνες σχετικά με τη διερεύνηση της συντροφικής βίας με έμφαση στις ποικίλες ταυτότητες του φύλου είναι ιδιαίτερα περιορισμένες, γεγονός που συμβάλλει περαιτέρω στην αορατότητα της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας (Langenderfer – Magruder et al., 2016).

Σε έρευνα που διεξήχθη στη Σκωτία με 60 συμμετέχοντα διεμφυλικά άτομα (28 τρανς γυναίκες, 19 τρανς άνδρες και 13 άτομα που αυτοπροσδιορίζονται εκτός του δίπολου), το 80% δήλωσε πως είχε βιώσει συναισθηματική, σεξουαλική ή σωματική κακοποίηση από τωρινό ή/και πρώην σύντροφο, ενώ η πιο συχνή μορφή βίας ήταν η συναισθηματική κακοποίηση με τη μορφή ελεγκτικής συμπεριφοράς (60%) (Roch & Morton, 2010). Στην έρευνα των Peitzmeier et al. (2020), τα διεμφυλικά άτομα, συγκριτικά με τα cisgender άτομα, είναι 1,7 φορές περισσότερο πιθανό να βιώσουν οποιαδήποτε μορφή συντροφικής βίας. Στην ίδια έρευνα, ο μέσος όρος επιπολασμού αναφορικά με τη σωματική βία ήταν 37,5% και 25% σε σχέση με τη σεξουαλική κακοποίηση (Peitzmeier et al., 2020). Επιπλέον, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 13 χώρες (Αυστραλία, Αυστρία, Βραζιλία, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής) με 35,854 συμμετέχοντα άτομα κατά το έτος 2020, αναδείχθηκε πως υψηλότερα ποσοστά συντροφικής βίας εντοπίστηκαν σε non – binary άτομα (23%), ενώ αμέσως επόμενοι ήταν οι άνδρες που βρίσκονταν σε συντροφική σχέση με άνδρες, ενώ το 15,5% ήταν γυναίκες που ήταν σε σχέση με άλλες γυναίκες (Gilchrist et al., 2023). Τα ευρήματα της έρευνας των Walters et al. (2013) έρχονται σε αντίθεση με την έρευνα των Gilchrist et al. (2023), όπου τα επίπεδα βίας των ομόφυλων γυναικών είναι χαμηλότερα σε σχέση με την έρευνα των πρώτων, γεγονός που απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση.

Στην Ελλάδα το φαινόμενο της συντροφικής βίας δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς. Εντοπίστηκε μια έρευνα, ωστόσο η συμπερίληψη της στην παρούσα μελέτη δεν κατέστη δυνατή λόγω της αδυναμίας πρόσβασης στο πλήρες κείμενο. Συνεπώς, μέσα από τα ευρήματα των ερευνών διακρίνεται πως τα διεμφυλικά άτομα βιώνουν δραματικά υψηλά ποσοστά θυματοποίησης στις συντροφικές τους σχέσεις σε σχέση με τα cisgender άτομα (Peitzmeier et al., 2020), ενώ επιβεβαιώνεται πως η συντροφική βία μπορεί να λάβει χώρα ανεξαρτήτως της ταυτότητας του φύλου και του σεξουαλικού προσανατολισμού του ατόμου (Gilchrist et al., 2023).

Μορφές ενδοοικογενειακής και συντροφικής βίας

Με την εξέλιξη της έρευνας στον τομέα της συντροφικής και ενδοοικογενειακής βίας, γίνεται σαφές πως η κακοποίηση στις συντροφικές/συζυγικές σχέσεις συνιστά ένα ιδιαίτερα περίπλοκο και σκοτεινό φαινόμενο. Μια σημαντική αναγνώριση είναι πως η βία στις συντροφικές σχέσεις εντοπίζεται και εκτός του κανονιστικού και παραδοσιακού δίπολου άνδρας – γυναίκα (Laskey & Bolam, 2019). Το μοτίβο της συντροφικής βίας που αναπτύσσεται στο πλαίσιο των ΛΟΑΤΚΙ+ ρομαντικών και ερωτικών σχέσεων εμφανίζει πολλές ομοιότητες με τη βία που λαμβάνει χώρα στις ετερόφυλες σχέσεις. Εντούτοις, οι διαφορές εντοπίζονται στις δυναμικές που αναπτύσσονται, στις τακτικές κακοποίησης που χρησιμοποιούνται και στα εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας (Messinger, 2017).

Οι μορφές κακοποίησης που λαμβάνουν χώρα στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις περιλαμβάνουν την συναισθηματική, λεκτική, σωματική, σεξουαλική, οικονομική κακοποίηση, την απομόνωση (Quinn, 2020), τον καταναγκαστικό έλεγχο και την εξαναγκαστική συμπεριφορά (Peterman & Dixon, 2003). Αυτές οι μορφές βίας αποτελούν κοινή γνώση, καθώς συνιστούν βασικές πρακτικές

κακοποίησης στις ετερόφυλες σχέσεις και στη βία κατά των ετερόφυλων γυναικών. Παρά τις ομοιότητες στις μορφές κακοποίησης στις ετερόφυλες και στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις, υφίστανται ορισμένες σημαντικές διαφορές στις πρακτικές βίας που παρατηρούνται στο ΛΟΑΤΚΙ+ φάσμα. Αυτές οι πρακτικές επηρεάζουν αρνητικά τα θύματα και διαμορφώνουν τις αντιδράσεις της κοινωνίας ως προς το φαινόμενο (Brown, 2008).

Διαφοροποιήσεις στις μορφές βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις

Ο ετεροσεξισμός και η ετεροκανονικότητα συνιστούν μια από τις σημαντικότερες διαφορές στην άσκηση βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις. Αυτά τα κοινωνικά ιεραρχικά συστήματα επηρεάζουν αρνητικά και ενισχύουν την άσκηση βίας στις μη κανονιστικές συντροφικές σχέσεις, καθώς ασκούν κοινωνικές δυνάμεις οι οποίες θέτουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα σε μια περισσότερο ευάλωτη θέση, παρέχοντας στα άτομα που ασκούν βία σημαντική δύναμη και εξουσία (McLeod et al., 2018).

Κατ' αυτό τον τρόπο η ομοφοβία, η αμφιφοβία και η τρανσφοβία αξιοποιούνται ως ελεγκτικές τακτικές σε έναν ετεροσεξιστικό και ετεροκανονικό κόσμο (Erbaugh, 2007). Αυτό επιβεβαιώνεται και από προηγούμενες μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί, σύμφωνα με τις οποίες η ομοφοβία, η αμφιφοβία και τρανσφοβία αξιοποιούνται ως τακτικές για την άσκηση βίας στις συντροφικές σχέσεις (MacLin et al., 2024; Peitzmeier et al., 2021). Η ομοφοβία, η αμφιφοβία και η τρανσφοβία συσχετίζονται με το μειονοτικό στρες (minority stress), το οποίο συνιστά σημαντική διαφοροποίηση της βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις σε σύγκριση με τις ετερόφυλες σχέσεις (Brown, 2008). Το μειονοτικό στρες αποτελεί έναν όρο που περιγράφει τις κοινωνικές πιέσεις που βιώνει ένας μειονοτικός πληθυσμός, όπως οι ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες. Οι πιέσεις αυτές σχετίζονται με το χαμηλό κοινωνικό κύρος που απονέμεται στα κοινωνικά μειονεκτούντα άτομα (Townsend & Kennedy – Bailey, 2021). Επιπλέον, ορισμένα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα είναι περισσότερο ευάλωτα και έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση λόγω των εσωτερικευμένων αρνητικών πεποιθήσεων της κοινωνίας σε σχέση με τη ταυτότητα του φύλου και της σεξουαλικότητας τους, γεγονός που λειτουργεί ως επιπλέον στρεσογόνος παράγοντας και επηρεάζει αρνητικά τις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις (McLeod et al., 2018). Στην έρευνα των Badenes – Ribera et al. (2023), παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ της εσωτερικευμένης ομοφοβίας και της διάπραξης και της θυματοποίησης στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι κακοποιητικές συμπεριφορές λαμβάνουν τη μορφή απειλής για την αποκάλυψη της ταυτότητας του φύλου ή της σεξουαλικότητας δίχως τη συναίνεση του ατόμου, προκειμένου να διατηρηθεί η εξουσία και ο έλεγχος από το άτομο που ασκεί βία (Townsend & Kennedy – Bailey, 2021). Στις συντροφικές σχέσεις με διεμφυλικά άτομα, αυτή η μορφή βίας αναφέρεται ως κακοποίηση της ταυτότητας και περιλαμβάνει την υποτίμηση της ταυτότητας του φύλου, τρανσφοβικές προσβολές, ανωτερότητα των ατόμων που δεν είναι διεμφυλικά ή/και την αντίληψη ότι το άτομο λόγω της ταυτότητας του φύλου του δεν είναι άξιο αγάπης (Quinn, 2020).

Στις ομόφυλες συντροφικές σχέσεις, η ομοφοβία αξιοποιείται ως ελεγκτική τακτική (Ristock, 2002). Το άτομο που ασκεί βία συχνά χρησιμοποιεί αυτή τη συνθήκη για να ασκήσει έλεγχο μέσω της απειλής για την αποκάλυψη της σεξουαλικής ταυτότητας, ενώ η εξωτερική ομοφοβία μπορεί επίσης να χρησιμοποιείται και ως ελεγκτική τακτική για την κοινωνική απομόνωση του ατόμου (McLeod et al., 2018). Επιπλέον, το πρώτο και σημαντικότερο ζήτημα υγείας που προσβάλλει τα ομόφυλα άτομα είναι ο ιός HIV (Erbaugh, 2007). Έτσι, η συνθήκη αυτή αξιοποιείται πολύ συχνά στις βίαιες ομόφυλες σχέσεις, όπου το άτομο – δράστης ενδέχεται να αποκαλύψει ότι το θύμα είναι φορέας του HIV. Ακόμη, σε περίπτωση που το ίδιο το άτομο – δράστης είναι φορέας, ενδέχεται να απειλεί το θύμα ότι θα το προσβάλλει, ενώ η νόσος αυτή μπορεί επίσης να αξιοποιείται χειριστικά προκειμένου να διεγερθούν συναισθήματα ενοχής (Hamel, 2005).

Σύμφωνα με τις Peterman και Dixon (2003), οι γενικευμένες μορφές βίας που λαμβάνουν χώρα στις ομόφυλες σχέσεις περιλαμβάνουν: α) τη σωματική κακοποίηση, η οποία αφορά στην πρόκληση σωματικών τραυμάτων, β) τη συναισθηματική και λεκτική κακοποίηση, όπου επικρατούν η υποτίμηση, η επικριτικότητα, ο εξευτελισμός, η πρόκληση συναισθημάτων ενοχής και η ενίσχυση της εσωτερικευμένης ομοφοβίας, γ) την οικονομική κακοποίηση, όπου οι οικονομικοί πόροι του ατόμου που υφίσταται βία παρακρατούνται ή τίθενται εμπόδια στην εργασία, δ) την κοινωνική απομόνωση, η οποία περιλαμβάνει την ελεγκτικότητα ως προς τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και συγκεκριμένα τον περιορισμό του ατόμου να συμμετέχει και να αλληλοεπιδρά με άλλα άτομα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και, ε) τη σεξουαλική κακοποίηση, όπου επικρατεί ο εξαναγκασμός σε σεξουαλικές ενέργειες, ενώ πολύ συχνά μειώνεται ο βαθμός της βίας, υπάρχει άρνηση της πραγματικότητας ή μετατίθεται η ευθύνη στο θύμα για την κακοποίηση που δέχεται.

Οι γενικευμένες μορφές βίας στις τρανς συντροφικές σχέσεις είναι παρόμοιες με αυτές στις ομόφυλες σχέσεις. Ωστόσο, η διαφορά έγκεινται στις εξατομικευμένες πρακτικές που αξιοποιούνται για την άσκηση βίας. Ειδικότερα, όσον αφορά στην απομόνωση των διεμφυλικών θυμάτων, επικρατούν απειλές για την αποκάλυψη της ταυτότητας του φύλου, η παρεμπόδιση και άρνηση συμμετοχής στην τρανς κοινότητα, ενώ πολύ συχνά αξιοποιείται η χρήση της εξωτερικής τρανσφοβίας για την απομόνωση του ατόμου. Η οικονομική κακοποίηση περιλαμβάνει επίσης τον εξαναγκασμό του θύματος να αναλάβει τα έξοδα της διαδικασίας επαναπροσδιορισμού του φύλου και την άρνηση του θύματος να αγοράσει προϊόντα που συνδέονται με την έκφραση της ταυτότητας του φύλου του. Ακόμη, η σωματική κακοποίηση είναι στοχευμένη στις περιοχές του σώματος που έχουν υποβληθεί σε χειρουργικές επεμβάσεις επαναπροσδιορισμού του φύλου και στην παρεμπόδιση της ανάρρωσης και της φροντίδας αυτών των περιοχών. Η σεξουαλική κακοποίηση εστιάζεται στην σεξουαλικοποίηση των σημείων του σώματος του θύματος για τα οποία δεν αισθάνεται άνετα, τη λανθασμένη προσφώνηση των σημείων του σώματος, καθώς και στην απαίτηση σεξουαλικής επαφής ως τρόπο επιβεβαίωσης της ταυτότητας του φύλου (Quinn, 2020).

Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό πως, ενώ υπάρχουν πολλές ομοιότητες με τις μορφές βίας που εκτυλίσσονται στις ετερόφυλες και ετεροκανονικές σχέσεις, υπάρχουν σημαντικές διαφορές οι οποίες απαιτούν την αναγνώριση των μοναδικών και ιδιαιτερωτών δυναμικών που αναπτύσσονται στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις. Αυτές οι διαφορές αναιρούν ορισμένες υποθέσεις αναφορικά με το φαινόμενο της συντροφικής βίας και απαιτούν τον επαναπροσδιορισμό του φαινομένου (McLeod et al., 2018).

Εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας και στην αποκάλυψη της βίας

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια στην προσπάθειά τους να αναζητήσουν βοήθεια σε πολιτισμικά επαρκείς υπηρεσίες (Benavides et al., 2019). Ένα από τα πιο σημαντικά εμπόδια είναι οι συστημικές αδυναμίες του κράτους στην αντιμετώπιση της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις. Συγκεκριμένα, οι υφιστάμενοι νόμοι και κοινωνικές πολιτικές συχνά δεν συμπεριλαμβάνουν ή αποκλείουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα από κοινοτικούς πόρους και φορείς που σχετίζονται με την ενδοοικογενειακή βία (Messinger, 2017). Επιπλέον, δεν υπάρχουν διαθέσιμοι φορείς και υπηρεσίες που να μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες αυτής της πληθυσμιακής ομάδας (Messinger, 2019).

Η ύπαρξη προκατειλημμένων και στερεοτυπικών αντιλήψεων, ο αβάσιμος φόβος ως προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και η μερική γνώση ή άγνοια των επαγγελματιών ψυχικής υγείας ως προς τα ζητήματα της πληθυσμιακής αυτής ομάδας οδηγούν σε χαμηλή ποιότητα παροχής ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών, καθώς και σε παθολογικοποίηση και υποτίμηση των ατόμων αυτών. Ως αποτέλεσμα, τα ΛΟΑΤΚΙ+

άτομα συχνά αποφεύγουν να αναζητήσουν βοήθεια από υποστηρικτικές δομές και κοινωνικές υπηρεσίες (Argüello, 2019).

Η πιθανότητα κοινοποίησης της ταυτότητας του φύλου ή/και της σεξουαλικότητας του ατόμου λειτουργεί ανασταλτικά στην αποκάλυψη της βίας, καθώς το άτομο μπορεί να έρθει αντιμέτωπο με διάφορες μορφές διάκρισης (Brown, 2008). Ειδικότερα, τα τρανς θύματα συχνά αμφισβητούνται τόσο ως προς την ύπαρξη τους όσο και ως προς τις εμπειρίες τους, θέτοντας αυτή τη πληθυσμιακή ομάδα σε συνθήκη αορατότητας (Quinn, 2020). Από την άλλη, τα αμφιφυλόφιλα άτομα διατρέχουν κίνδυνο να υποστούν διακρίσεις τόσο από την ετερόφυλη όσο και στην ομόφυλη κοινότητα (Peterman & Dixon, 2003). Επίσης, λόγω της έντονης περιθωριοποίησης και του στίγματος στις ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες, τα άτομα συχνά αισθάνονται ότι εκθέτουν την κοινότητά τους, η οποία ενδέχεται να αποτελεί το μοναδικό πλαίσιο κατανόησης και αποδοχής τους, όταν αποκαλύπτουν αρνητικές εμπειρίες (Brown, 2008).

Γενικότερα, η μερική κατανόηση του φαινομένου της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις, το στίγμα και οι κοινωνικές ανισότητες αποτελούν σημαντικά εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας (Calton et al, 2016). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα να έρχονται αντιμέτωπα με αμφιβολίες και ανησυχίες όταν πρόκειται για την αποκάλυψη της κακοποίησης που βιώνουν και την αναζήτηση βοήθειας. Επιπλέον, υπάρχει ανησυχία και άγνοια ως προς την κατεύθυνση αναζήτησης βοήθειας και υποστήριξης, αμφιβολία για τη σοβαρότητα της βίας που δέχονται, και ανασφάλεια ως προς το αν έχουν δικαίωμα να αναζητήσουν βοήθεια. Έντονος, επίσης, είναι ο φόβος ότι οι εμπειρίες τους δεν θα ληφθούν σοβαρά υπόψη (Turner & Hammersjö, 2024). Ακόμα, η αδυναμία αναγνώρισης των χαρακτηριστικών και των μορφών της βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις, λόγω ελλιπούς ενημέρωσης, εκπαίδευσης και συζήτησης γύρω από το φαινόμενο, συχνά οδηγεί στην αντίληψη ότι τέτοιου είδους συμπεριφορές αποτελούν φυσιολογικό μέρος των συντροφικών σχέσεων (McLeod et al., 2018).

Παρεμβάσεις Κοινωνικής Εργασίας με ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας

Το στίγμα που βιώνουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα λειτουργεί ανασταλτικά, ενώ η συνύπαρξη του στίγματος του θύματος με την ομοφοβία, την αμφιφοβία και την τρανσφοβία δυσχεραίνει την ανάπτυξη εξατομικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης (Laskey & Bolam, 2019). Ως αποτέλεσμα, συχνά δεν αποκαλύπτουν την κακοποίηση που βιώνουν ούτε στο οικογενειακό και φιλικό τους περιβάλλον, ούτε σε κοινωνικές και ιατρικές υπηρεσίες φροντίδας και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης (Messinger, 2017). Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαίο οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται στην πρώτη γραμμή να υιοθετήσουν πρακτικές που δημιουργούν ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον για τα θύματα (Gates & Kelly, 2018).

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να αποβάλλουν προκατειλημμένες και στερεοτυπικές σκέψεις, τρόπους λειτουργίας και αντιλήψεις που συνήθως ανταποκρίνονται σε δυαδικούς όρους (Wagaman, 2018), προκειμένου να αναγνωρίσουν περιστατικά συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις (Petilli, 2016). Είναι απαραίτητο οι κοινωνικοί λειτουργοί να αναπτύξουν μεγαλύτερη επίγνωση των δικών τους στιγματιστικών συμπεριφορών, προκαταλήψεων και συμμετοχής σε καταπιεστικές συμπεριφορές, ενώ ταυτόχρονα να αναλάβουν τον ρόλο του συμμάχου για την προαγωγή της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας και της ενδυνάμωσης (Argüello, 2019).

Η πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας και η παρουσία ευαίσθητοποιημένων επαγγελματιών ως προς τα ζητήματα και τις ανάγκες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας συνιστά πρωτεύουσα ανάγκη για αυτήν την πληθυσμιακή ομάδα (Turner & Hammersjö, 2024). Συνεπώς, πέραν της τροποποίησης του τρόπου σκέψης, οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να λάβουν εκπαίδευση σχετικά με τα εξατομικευμένα χαρακτηριστικά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σε όλα τα επίπεδα της

ζωής τους (Petilli, 2016). Πιο συγκεκριμένα, η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση επάνω σε ζητήματα συντροφικής βίας και κακοποιητικών εμπειριών των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (Barrett & Sheridan, 2017) θα ενισχύσει το έργο των κοινωνικών λειτουργών στην αναγνώριση των εξατομικευμένων χαρακτηριστικών και μορφών συντροφικής βίας, καθώς και των τακτικών που χρησιμοποιούνται στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις (Petilli, 2016).

Για τη διαχείριση περιστατικών συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις, οι κοινωνικοί λειτουργοί είναι απαραίτητο να δημιουργήσουν σχέσεις εμπιστοσύνης με τα άτομα, στις οποίες το αίσθημα της ασφάλειας θα επικρατεί (Townsend & Kennedy – Bailey, 2021). Βασικοί πυλώνες αυτής της συνθήκης αποτελούν η κατανόηση και υποστήριξη, ώστε τα άτομα να αισθάνονται άνετα να αυτοαποκαλυφθούν και να αναγνωρίσουν την κακοποίηση που βιώνουν (Peterman & Dixon, 2003). Επιπλέον, η χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας στέλνει το μήνυμα της αποδοχής της ποικιλομορφίας της ταυτότητας του φύλου και της σεξουαλικότητας. Η αποδοχή αποτελεί βασική αξία της Κοινωνικής Εργασίας και προϋπόθεση για τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης, ιδίως σε περιπτώσεις συντροφικής βίας (Petilli, 2016). Ιδιαίτερα σημαντικό είναι οι κοινωνικοί λειτουργοί να διατηρούν μια μη επικριτική στάση καθ' όλη τη διάρκεια της παρέμβασης, τόσο ως προς τα λεγόμενα του ατόμου όσο και ως προς την ταυτότητα του φύλου και της σεξουαλικότητας. Επίσης, θα πρέπει να αποφεύγεται η διείσδυση σε προσωπικές πληροφορίες των ατόμων για την ικανοποίηση της περιέργειας του επαγγελματία (Benavides et al., 2019). Η διαμόρφωση σχέσης εμπιστοσύνης, η μη επικριτική στάση και η ύπαρξη γνώσεων ως προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα μπορούν να ενθαρρύνουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα να τροποποιήσουν τις εμπειρίες τους, να αναζητήσουν βοήθεια και να αποκαλύψουν τις εμπειρίες κακοποίησης (Turner & Hammersjö, 2024).

Επιπλέον, οι επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί χρειάζεται να προσαρμόσουν τις παρεμβάσεις τους λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κοινωνικά συστήματα που περιβάλλουν το άτομο. Συγκεκριμένα, το ενδιαφέρον τους χρειάζεται να εστιάσει στο ευρύτερο πλαίσιο της σχέσης, δηλαδή στις μορφές και τις τακτικές κακοποίησης που χρησιμοποιούνται, λαμβάνοντας υπόψη τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες (Benavides et al., 2019).

Τέλος, οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να αναπτύξουν, σε συνεργασία με τα ωφελούμενα άτομα, πλάνα ασφαλείας, που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες και στην πραγματικότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων (Barrett & Sheridan, 2017). Ειδικότερα, η ανάπτυξη πλάνων ασφαλείας περιλαμβάνει την παροχή βοήθειας για τη συλλογή απαραίτητων εγγράφων, τη διαμόρφωση χάρτη διαφυγής από την οικία σε περίπτωση βίαιου περιστατικού, τη δημιουργία τσάντας διαφυγής με τα απαραίτητα έγγραφα, φαρμακευτική αγωγή, ορμόνες και συγκεκριμένα ρούχα για τα τρανς άτομα, τα οποία μπορεί να είναι δυσεύρετα λόγω μεγέθους. Επίσης, πρέπει να αναζητηθούν ασφαλείς χώροι και δίκτυα υποστήριξης σε περίπτωση διαφυγής, λαμβάνοντας υπόψη την επικρατούσα συνθήκη απέναντι στις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες, καθώς και τους διαθέσιμους πόρους και υπηρεσίες για την ολιστική υποστήριξη και προστασία των θυμάτων (Benavides et al., 2019).

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα αποτελούν μια ιδιαίτερα ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα που αντιμετωπίζει κοινωνική καταπίεση, απομόνωση, στίγμα, διακρίσεις και αορατότητα σε σχέση με τα κοινωνικά και προσωπικά ζητήματα που βιώνουν. Ένα τέτοιο ζήτημα συνιστά και το φαινόμενο της συντροφικής βίας. Σύμφωνα με την παρούσα βιβλιογραφική μελέτη, παρατηρούνται υψηλότερα επίπεδα βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ συντροφικές σχέσεις σε σύγκριση με τις ετερόφυλες σχέσεις (Gilchrist et al., 2023; Harland et al., 2021; Peitzmeier et al., 2020, Tognasso et al., 2022; Walters et al., 2013).

Στις ομόφυλες σχέσεις, διαπιστώνεται ότι η σωματική βία είναι υψηλότερη μεταξύ των λεσβιών σε σχέση με τους ομόφυλους άνδρες. Επίσης, τα ποσοστά ψυχολογικής βίας είναι υψηλότερα και για τους δύο σεξουαλικούς προσανατολισμούς συγκριτικά με τα ετερόφυλα άτομα (Bartholomew et al., 2008; Tognasso et al., 2022; Walters et al., 2013). Αυτό δείχνει ότι ο διαφορετικός σεξουαλικός προσανατολισμός φαίνεται να αυξάνει την πιθανότητα συντροφικής βίας (Messinger, 2010). Ωστόσο, η έρευνα των Walters et al. (2013) αποκαλύπτει ότι οι ετερόφυλοι άνδρες βίωσαν υψηλότερα επίπεδα βίας σε σχέση με τους ομόφυλους άνδρες (29% - 26%). Αυτό υποδεικνύει την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα για να κατανοηθεί η αιτιολογία αυτής της διαφοροποίησης.

Τα διεμφυλικά άτομα παρουσιάζουν επίσης εξαιρετικά υψηλά ποσοστά θυματοποίησης, καθώς είναι πιθανότερο να βιώσουν συντροφική βία σε σχέση με τα cisgender άτομα (Gilchrist et al., 2023; Peitzmeier et al., 2020). Η εστίαση στην κακοποίηση που βιώνουν οι ετερόφυλες γυναίκες είναι αναγκαία και κατανοητή, ωστόσο, τα υψηλά ποσοστά βίας που εντοπίζονται στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις αναδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη εστίασης και στις κακοποιητικές σχέσεις εντός του ΛΟΑΤΚΙ+ φάσματος (Messinger, 2017).

Οι διαφοροποιήσεις στις μορφές βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις αφορούν στην αξιοποίηση των ιεραρχικών συστημάτων του ετεροσεξισμού και της ετεροκανονικότητας που χρησιμοποιούνται ως τακτικές κακοποίησης, αναπαράγοντας κανονιστικά κοινωνικά πρότυπα για να επιβληθούν συνθήκες ελέγχου και εξουσίας (McLeod et al., 2018). Προέκταση αυτών των ιεραρχικών συστημάτων συνιστούν η ομοφοβία, η αμφιφοβία και η τρανσφοβία, τα οποία έχουν ως απόρροια το μειονοτικό στρες και την εσωτερικευμένη ομοφοβία, αμφιφοβία και τρανσφοβία (Brown, 2008; Erbaugh, 2007; Townsend & Kennedy – Bailey, 2021). Τα άτομα – δράστες χρησιμοποιούν αυτά τα ιεραρχικά συστήματα για να επιβάλουν τη βία μέσω της αποκάλυψης της σεξουαλικής ή της ταυτότητας του φύλου, της κοινωνικής απομόνωσης και της άρνησης έκφρασης της ταυτότητας του φύλου (McLeod et al., 2018; Quinn, 2020; Townsend & Kennedy – Bailey, 2021). Συνεπώς, παρά τις κοινές μορφές βίας που εντοπίζονται στις ΛΟΑΤΚΙ+ και ετερόφυλες σχέσεις, δηλαδή τη σωματική, ψυχολογική, οικονομική και σεξουαλική κακοποίηση, η διαφοροποίηση έγκεινται στις τακτικές που αξιοποιούνται στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις, οι οποίες συνδέονται συγκεκριμένα με την ταυτότητα του φύλου και την σεξουαλικότητα του θύματος.

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας, όταν αναγνωρίσουν την κακοποίηση που βιώνουν, αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας και δυσκολεύονται να αποκαλύψουν τη βία που υφίσταται. Σύμφωνα με τα ευρήματα της ανασκόπησης, οι αιτίες αυτής της συνθήκης περιλαμβάνουν συστημικά εμπόδια, όπως οι νόμοι και οι πολιτικές που αποκλείουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, καθώς και την έλλειψη φορέων και υπηρεσιών που να μπορούν να ανταποκριθούν στις εξατομικευμένες ανάγκες τους (Benavides et al., 2019; Messinger, 2017; Messinger, 2019). Επίσης, ανασταλτικά λειτουργούν οι στερεοτυπικές αντιλήψεις των επαγγελματιών που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή (Argüello, 2019), ο κίνδυνος αποκάλυψης της σεξουαλικότητας και της ταυτότητας του φύλου (Brown, 2008; Peterman & Dixon, 2003; Quinn, 2020), καθώς και το στίγμα και οι κοινωνικές ανισότητες που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα (Calton et al., 2016). Επιπλέον, πολλές φορές τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας αδυνατούν να αναγνωρίσουν τη βία και την κακοποίηση που βιώνουν, και η πληροφόρησή τους για τις υπάρχουσες πηγές βοήθειας είναι ελλιπής (McLeod et al., 2018; Turner & Hammersjö, 2024). Τα πολυεπίπεδα εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας στην αναζήτηση βοήθειας, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της βίας σε σωματικό και ψυχικό επίπεδο, αυξάνουν τους παράγοντες επικινδυνότητας. Ειδικότερα, τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα βιώνουν υψηλά επίπεδα κατάθλιψης, άγχους και μετατραυματικού στρες (Stults et al., 2023). Συνεπώς, οι δυσμενείς ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της βίας σε συνδυασμό με τα εμπόδια στην αναζήτηση βοήθειας αναδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη εστίασης στο φαινόμενο αυτό και την ανάπτυξη στοχευμένων

παρεμβάσεων διαχείρισης και αντιμετώπισης περιστατικών συντροφικής βίας από τους επαγγελματίες που εργάζονται στην πρώτη γραμμή στο πεδίο της ενδοοικογενειακής/ενδοσυντροφικής βίας.

Ειδικότερα, ο ρόλος των κοινωνικών λειτουργών είναι ιδιαίτερα βαρυσήμαντος, καθώς εργάζονται στην πρώτη γραμμή στη διαχείριση και αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής/ενδοσυντροφικής βίας. Εντούτοις, η βιβλιογραφία είναι εξαιρετικά περιορισμένη ως προς τον ρόλο της Κοινωνικής Εργασίας σε σχέση με τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας, τόσο σε διεθνές όσο και εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, οι διαθέσιμες πηγές παρέχουν γενικές κατευθύνσεις και προτάσεις για τη διαχείριση και αντιμετώπιση του φαινομένου.

Τα ευρήματα της ανασκόπησης έδειξαν ότι για τις παρεμβάσεις των κοινωνικών λειτουργών με ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας, ενδεικνύεται η αποβολή των προκατειλημμένων και στερεοτυπικών αντιλήψεων για την αναγνώριση των περιστατικών (Argüello, 2019; Wagaman, 2018). Επίσης, απαιτείται η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών σχετικά με τα ζητήματα που αντιμετωπίζει η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, καθώς και τα εξατομικευμένα χαρακτηριστικά της βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις (Barrett & Sheridan, 2017; Petilli, 2016).

Εξίσου σημαντική είναι η διαμόρφωση σχέσης εμπιστοσύνης με το ωφελούμενο άτομο, η εκδήλωση αποδοχής, κατανόησης και υποστήριξης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ασφαλές περιβάλλον για την αποκάλυψη της βίας (Benavides et al, 2019; Peterman & Dixon, 2003; Townsend & Kennedy —Bailey, 2021; Turner & Hammersjö, 2024). Ιδιαίτερα για την ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, η οποία βιώνει απόρριψη από την κοινωνία και συχνά από την ίδια την οικογένεια, η εκδήλωση αποδοχής και υποστήριξης μπορεί να αναπλαισιώσει τις αρνητικές εμπειρίες των ατόμων.

Επιπλέον, τα ευρήματα της ανασκόπησης ανέδειξαν την ανάγκη για τους κοινωνικούς λειτουργούς να αναγνωρίζουν και να λαμβάνουν υπόψη τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες που επικρατούν στη ζωή των θυμάτων, προκειμένου οι παρεμβάσεις και τα πλάνα ασφαλείας να είναι προσαρμοσμένα στην κοινωνική τους πραγματικότητα (Barrett & Sheridan, 2017; Benavides et al., 2019). Πιο συγκεκριμένα, οι παρεμβάσεις των κοινωνικών λειτουργών χρειάζεται να εστιάζουν στην ταυτότητα του φύλου και την σεξουαλικότητα των θυμάτων σε συσχέτιση με την ανταπόκριση της κοινωνίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία τους και να αποφευχθεί η δευτερογενής θυματοποίηση.

Η παρούσα βιβλιοανασκοπική μελέτη είναι σημαντική καθώς εστιάζει στο φαινόμενο της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις, σε συσχέτιση με την Κοινωνική Εργασία. Αναδεικνύει ένα κρίσιμο και συχνά παραμελημένο πεδίο έρευνας, επισημαίνοντας την ανάγκη για καλύτερη κατανόηση και παρέμβαση από την πλευρά της Κοινωνικής Εργασίας στην Ελλάδα. Στους περιορισμούς της ανασκόπησης περιλαμβάνονται το μικρό χρονικό διάστημα διεξαγωγής και συγγραφής της έρευνας που ενδέχεται να επηρεάσει την πληρότητα και την τεκμηρίωση των ευρημάτων, καθώς και το μεγάλο εύρος των υπό εξέταση ζητημάτων που μπορεί να επηρεάσει την εις βάθος ανάλυση των θεμάτων που σχετίζονται με τη συντροφική βία στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις.

Συμπερασματικά, υπογραμμίζεται η πολυσύνθετη φύση της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ σχέσεις, όπου ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα του φύλου φαίνεται να συσχετίζονται με τα υψηλά ποσοστά κακοποίησης. Για την καλύτερη διαχείριση και αντιμετώπιση του φαινομένου είναι σημαντική η εκπαίδευση των επαγγελματιών κοινωνικών λειτουργών που εργάζονται στην πρώτη γραμμή στο πεδίο της ενδοοικογενειακής/ενδοσυντροφικής βίας. Η εκπαίδευση των κοινωνικών λειτουργών θα ενισχύσει την παροχή ευαισθητοποιημένων και θετικά διακείμενων υπηρεσιών προς τα ΛΟΑΤΚΙ+ θύματα συντροφικής βίας, διευκολύνοντας την αναζήτηση βοήθειας και την αποκάλυψη της βίας σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

Θεμελιώδη στοιχεία για την επίτευξη αυτών των στόχων συνιστούν η ανάπτυξη νόμων, θεσμών

και κοινωνικών πολιτικών που θα αντιμετωπίζουν τα διαρθρωτικά εμπόδια και την διατομεακή καταπίεση που βιώνουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στην πρόσβαση και αναζήτηση βοήθειας. Για τη βελτίωση της κατανόησης του φαινομένου, προτείνεται μελλοντική έρευνα που θα εστιάζει σε πρωτογενή δεδομένα και θα εξετάζει τις διαφορές στα επίπεδα βίας με βάση την ταυτότητα του φύλου και τη σεξουαλικότητα. Η έρευνα στον τομέα της συντροφικής βίας στις ΛΟΑΤΚΙ+ και ετερόφυλες σχέσεις αποτελεί ένα πεδίο που δεν έχει διερευνηθεί πλήρως στην Ελλάδα. Η ανάδειξη των βιωμένων εμπειριών μέσω της έρευνας μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη εργαλείων και κλιμάκων που θα βασίζονται στις μοναδικές εμπειρίες και ανάγκες των θυμάτων, αποτελώντας χρήσιμους οδηγούς για την ανάπτυξη στοχευμένων παρεμβάσεων στο πεδίο της Κοινωνικής Εργασίας.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Argüello, T. M. (2019). Introduction. In T.M. Argüello (Ed.), *Social Work Cases for LGBTQ+ Affirmative Practice*. Columbia University Press.
- Bardenes - Ribera, L., Sánchez – Meca, J., & Longobardi, C. (2019). The Relationship Between Internalized Homophobia and Intimate Partner Violence in Same – Sex Relationships: A Meta – Analysis. *Trauma, Violence, & Abuse, 20*(3), 331 – 343. <https://doi.org/10.1177/1524838017708781>
- Barrett, B. J., & Sheridan, D. V. (2017). Partner Violence in Transgender Communities: What Helping Professionals Need to Know. *Journal of GLBT Family Studies, 13*(2), 137 – 162. <http://dx.doi.org/10.1080/1550428x.2016.1187104>
- Bartholomew, K., Regan, K. V., White, M. A., & Oram, D. (2008). Patterns of Abuse in Male Same – Sex Relationships. *Violence and Victims, 23*(5), 617 – 636. <https://doi.org/10.1891/0886-6708-23.5.617>
- Basile, K. C., & Black, M. C. (2011). Intimate Partner Violence Against Women. In C.M. Renzetti, J.L. Edleson & R. Kennedy – Bergen (Eds), *Sourcebook on Violence Against Women*, 2nd Edition, (pp. 111 – 132). SAGE Publications.
- Benavides, M. O., Berry, O. O., & Mangus, M. (2019). *Guide to Treating LGBTQ Patients Who Have Experienced Intimate Partner Violence*. American Psychiatric Association. <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/diversity/education/intimate-partner-violence/lgbtq>
- Bolam, L. T. (2016). Intimate Partner Violence within LGBTQ+ Samples: A Systematic Review. *Journal of Applied Psychology and Social Science, 2*(1), 89 – 113. <https://orcid.org/0000-0002-1520-0318>
- Brill, S., & Pepper, R. (2008). *The Transgender Child: A Handbook for Families and Professionals*. Cleis Press.
- Brown, C. (2008). Gender – Role Implications on Same – Sex Intimate Partner Abuse. *Journal of Family Violence, 23*, 457 – 462. <https://doi.org/10.1007/s10896-008->

[9172-9](#)

- Calton, J.M., Cattaneo, L.B., & Gebhard, K.T. (2016). Barriers to Help Seeking for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Survivors of Intimate Partner Violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 17(5), 585 – 600. <https://doi.org/10.1177/1524838015585318>
- Carter, C. (2020). *The New Adolescence: Raising Happy and Successful Teens in an Age of Anxiety and Distraction*. Ben Bella Books.
- Crooks, R., Baur, K., & Widman, L. (2020). *Our Sexuality (14th Edition)*. Cengage Learning.
- Dalzell, H., & Protos, K. (2020). *A clinician's guide to gender identity and body image: Practical support for working with transgender and gender – expansive clients*. Jessica Kingsley Publishers.
- Erbaugh, E. B. (2007). Intimate Partner Violence in Queer, Transgender, and Bi Communities. In N.A. Jackson (Ed.), *Encyclopedia of Domestic Violence* (pp. 409 – 422). Routledge.
- Gates, T. G., & Kelly, B. L. (2018). Affirming and strengths – based models of practice. In M.P. Dentato (Ed.), *Social Work Practice with the LGBTQ Community. The Intersection of History, Health, Mental Health and Policy Factors* (pp. 475 – 493). Oxford University Press.
- Gilchrist, G., Potts, L. C., Connolly, D. J., Winstock, A., Baratt, M. J., Ferris, J., Gilchrist, E., & Davies, E. (2023). Experience and perpetration of intimate partner violence and abuse by gender of respondent and their current partner before and during COVID – 19 restrictions in 2020: a cross – sectional study in 13 countries. *BMC Public Health*, 23, 316. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-14635-2>
- Hamel, J. (2005). *Gender Inclusive Treatment of Intimate Partner Abuse: A Comprehensive Approach*. Springer.
- Harland, K. K., Peek – Asa, K., & Saftlas, A. F. (2021). Intimate Partner Violence and Controlling Behaviours Experienced by Emergency Department Patients: Differences by Sexual Orientation and Gender Identification. *J. Interpers Violence*,

36(11 – 12), 6125 – 6143. <https://doi.org/10.1177/0886260518812070>

Hollin, C. R. (2016). *The Psychology of Interpersonal Violence*. Wiley.

Jolles, M. (2016). Embodiment. In E.A. Goldberg (Ed.), *The SAGE Encyclopedia of LGBTQ Studies* (pp. 361 – 363). SAGE Publications.

Langenderfer – Magruder, L., Whitfield, D. L., Walls, E., Kattari, S. K., & Rammos, D. (2016). Experiences of Intimate Partner Violence and Subsequent Police Reporting Among Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer Adults in Colorado: Comparing Rates of Cisgender and Transgender Victimization. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(5), 855 – 871. <https://doi.org/10.1177/0886260514556767>

Laskey, P., & Bolam, L. T. (2019). Barriers to support in LGBTQ+ populations. In E.A. Bates & J.C. Taylor (Eds), *Intimate Partner Violence: New Perspectives in Research and Practice*. Routledge.

Maclin, B.J., Peitzmeier, S., Krammer, N.K., Todd, K.P., Bonar, E.E., & Gamarel, K.E. (2024). Towards the conceptualization and measurement of transphobia – driven intimate partner violence. *Social Sciences & Medicine*, 341, 116532. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2023.116532>

McHugh, M. C., & Frieze, I. H. (2006). Intimate Partner Violence. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1087(1), 121 – 141. <https://doi.org/10.1196/annals.1385.011>

McLeod, D. A., Having, K., Gandy – Guedes, M., & Natale, A. P. (2018). Understanding the Impact of Intimate Partner Violence: Trends, Frameworks, and Treatments. In M.P. Dentato (Ed.), *Social Work Practice with the LGBTQ Community. The Intersection of History, Health, Mental Health and Policy Factors* (pp. 475 – 493). Oxford University Press.

Messinger, A. M. (2010). Invisible Victims: Same – Sex IPV in the National Violence Against Women Survey. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(11), 2228 – 2243. <https://doi.org/10.1177/0886260510383023>

Messinger, A. M. (2017). *LGBTQ Intimate Partner Violence: Lessons for Policy*,

Practice and Research. University of California Press.

Messinger, A. M., & Roark, J. (2019). LGBTQ Partner Violence. In W.S. Dekeseredy, C.M. Rennison, & A.K. Hall – Sanchez (Eds), *The Routledge International Handbook of Violence Studies*. Routledge.

Morrow, D. F. (2006). Sexual Orientation and Gender Identity Expression. In D.F. Morrow & L. Mesinger (Eds), *Sexual orientation and gender expression in social work practice: Working with gay, lesbian, bisexual and transgender people* (pp. 3 – 17). Columbia University Press.

Nikolaidis, C., & Paranjape, A. (2009). Defining Intimate Partner Violence: Controversies and Implications. In C. Mitchell & D. Anglin (Eds), *Intimate Partner Violence: A Health – Based Perspective* (pp. 19 – 30). Oxford University Press.

Parents, Families and Friends of Lesbians and Gays. (2006). *Be Yourself: Questions and Answers for Gay, Lesbian, & Transgender Youth*. PFLAG.

Peitzmeier, S. M., Malik, M., Kattari, S. K., Marrow, E., Stephenson, R., Agenor, M., & Reisner, S. L. (2020). Intimate Partner Violence in Transgender Populations: Systematic Review and Meta – analysis of Prevalence and Correlates. *American Journal of Public Health*, 110, 1 – 14. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2020.305774>

Peitzmeier, S.M., Wirtz, A.L., Humes, E., Hughto, J.M.W., Cooney, E., & Reisner, S.L. (2021). The transgender – specific intimate partner violence scale for research and practice: Validation in a sample of transgender women. *Social Science & Medicine*, 291, 114495. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2021.114495>

Peterman, L. M., & Dixon, C. G. (2003). Domestic Violence Between Same – Sex Partners: Implications for Counselling. *Journal of Counselling & Development*, 81, 40 – 47. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2003.tb00223.x>

Petilli, A. (2016). Intimate Violence in Same – Sex Relationships. In G. Viggiani (Ed.), *Domestic and Dating Violence Against LBT Women in the EU* (pp. 13 – 26). European Commission.

Quinn, X. (2020). Tactics and Justifications of Abuse Involving Transgender Individuals. In A.M. Messinger & X.L. Guadalupe – Diaz (Eds), *Transgender*

Intimate Partner Violence (pp. 35 – 61). New York University Press.

- Ristock, J. L. (2002). *No More Secrets: Violence in Lesbian Relationships*. Routledge.
- Roch, A., & Morton, J. (2010). Out of sight, out of mind? Transgender people's experiences of domestic abuse. https://www.scottishtrans.org/wp-content/uploads/2013/03/trans_domestic_abuse.pdf
- Rollè, L., Giardina, G., Caldarera, A. M., Gerino, E., & Brustia, P. (2018). When Intimate Partner Violence Meets Same Sex Couples: A Review of Same Sex Intimate Partner Violence. *Frontiers in psychology*, 9, 1506. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01506>
- Rusell, E. B., & Viggiani, P. A. (2018). Understanding Differences and Definitions: From oppression to sexual health and practice. In M.P. Dentato (Ed.), *Social Work Practice with the LGBTQ community: The intersection of History, Health, Mental Health, and Policy Factors* (pp. 26 – 48). Oxford University Press.
- Russell, B. (2020). Introduction: A Call to Action. In B. Russell (Ed.), *Intimate Partner Violence and the LGBT+ Community. Understanding Power Dynamics* (3 – 10). Springer.
- Soh, D. (2020). *The End of Gender: Debunking the Myths about Sex and Identity in our Society*. Treshold Editions.
- Stults, C.B., Gao, S., Brandt, S.A., Taber, J.L., Lynn, S.G., Kaczetow, W., Lee, G., Cruise, A., & Krause, K.D. (2023). Intimate Partner Violence and Mental Health Among Transgender and Gender Diverse Young Adults. *Journal of Family Violence*, 1- 15. <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00579-7>
- Tognasso, G., Trombetta, T., Gorla, L., Ramon, S., Santona, A., & Rollè, L. (2022). Romantic Attachment, Internalised Homonegativity, and Same – Sex Intimate Partner Violence Perpetration Among Lesbian Women in Italy. *Frontiers Psychology*, 13, 870921. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.870921>
- Townsend, M. H., & Kenndey – Bailey, R. (2021). Same – Sex Partner Violence: A Look at Domestic Violence in the LGBTQ Community. In R. Kennedy – Bailey (Ed.), *Intimate Partner Violence: An Evidence – Based Approach* (pp. 47 – 56). Springer.

- Turner, R., & Hammersjö, A. (2024). Navigating survivorhood? Lived experiences of social support – seeking among LGBTQ survivors of intimate partner violence. *Qualitative Social Work*, 23(2), 242 – 260. <https://doi.org/10.1177/14733250221150208>
- Underwood, L. A., & Dailey, F. L. L. (2017). *Counselling adolescents competently*. SAGE Publications.
- Walker, J. K. (2015). Investigating Trans People's Vulnerabilities to Intimate Partner Violence/Abuse. *Partner Abuse*, 6(1), 107 – 125. <http://dx.doi.org/10.1891/1946-6560.6.1.107>
- Walters, M. L., Chen, J., & Breiding, M. J. (2013). The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Finding on Victimization by Sexual Orientation. Atlanta, GA: National Center for Prevention and Control, Center for Disease Control and Prevention.
- Weber, G., & Heffern, K. T. (2008). Social Work Practice with Bisexual People. In G.P. Mallon (Ed.), *Social Work Practice with Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender People*, 2nd Edition, (pp. 69 – 79). Routledge.
- World Health Organization (2019). Violence against women: Intimate partner and sexual violence against women: Evidence brief (No. WHO/RHR/19.16). WHO.
- Παγάνης, Φ. (2020). Βασικές έννοιες και ΛΟΑΤΚΙ+ ορολογίες. Στο Ν. Παπαθανασίου & Ε.Ο. Χρηστίδη (επιμ.), *Συμπερίληψη και Ανθεκτικότητα: Βασικές αρχές ψυχοκοινωνικής στήριξης σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης και χαρακτηριστικών φύλου* (σ. 70 – 81). Gutenberg.
- Παπαθανασίου, Ν. & Χρηστίδη, Ο. Ε. (2020). Θεωρητικό πλαίσιο: Επίδραση των διακρίσεων, μειονοτικό στρες, ψυχική ανθεκτικότητα και κοινοτική ψυχολογία. Στο Ν. Παπαθανασίου & Ο. Ε. Χρηστίδη (επιμ.), *Συμπερίληψη και Ανθεκτικότητα: Βασικές αρχές ψυχοκοινωνικής στήριξης σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, έκφρασης και χαρακτηριστικών φύλου* (σ. 29 – 53). Gutenberg.

A comparative approach to intimate partner violence in LGBTQI+ and heterosexual relationships: The role of social work

Zere Eriselda¹, Chatzifotiou Sevaste²

¹ Social Worker, PhD Candidate, Department of Social Work, Democritus University of Thrace

² Professor of Social Work, Gender, and Domestic Violence, Democritus University of Thrace, Department of Social Work

ABSTRACT

This present study examines the phenomenon of intimate partner violence in LGBTQI+ relationships, with a comparison to the prevalence of such violence in heterosexual relationships. Given the high levels of stigma, oppression and marginalisation faced by the LGBTQI+ community, this study aimed to examine the prevalence of violence in LGBTQI+ and heterosexual relationships, the forms that violence may take, the barriers to help – seeking and existing social work interventions. In order to achieve this objective, a secondary search of six sources of information (PubMed, Springer Link, Sage Pub, JSTOR, Scopus and Google Scholar) was conducted. Initially, 214 records were identified, of which 34 were finally included in the study after evaluation according to the established selection and rejection criteria. The findings of the review indicate that levels of violence in relationships between individuals identifying as LGBTQI+ are higher than in heterosexual relationships. The types of violence remain consistent. The distinction can be found in the specific targeting of gender identity and sexuality in instances of violence. Systematic barriers to help – seeking, including discrimination, a lack of inclusive services and social stigma, render intimate partner violence in LGBTQI+ relationships invisible. With regard to the role and interventions of social workers, the literature is scarce at the international and national levels. There is a strong need for primary research in the field of intimate partner violence, taking into account all sexual orientations and gender identities, in order to facilitate the development of targeted interventions in social work to effectively address the issue.

Key-words: intimate partner violence, LGBTQI+ community, social work

Correspondence: Eriselda Zere, ezere@sw.duth.gr